

С. П. Пузько (Київ)

Київський військовий гуманітарний інститут

1 вересня 1994 р. розпочалося навчання офіцерського складу Збройних Сил України у Київському військовому гуманітарному інституті. Це надзвичайно важлива подія — адже це єдиний, унікальний військовий заклад не тільки в Україні, а й в усіх країнах колишнього Радянського Союзу. Тут готуватимуть висококваліфікованих військових психологів, соціологів, істориків-народознавців, журналістів для структур органів виховної роботи. Крім цього, тут підвищуватимуть свою кваліфікацію військові педагоги й офіцери з органів виховної роботи, які працюють безпосередньо у Збройних Силах України, проводитимуться наукові дослідження з соціально-гуманітарних проблем у військовій сфері. Таким чином в Інституті буде поєднано науку і практику виховної та науково-педагогічної діяльності. Це завтрашній день Інституту, але хотілося б на сторінках Вашого журналу кілька слів сказати про історію створення цього навчального закладу.

Все почалося восени 1991 р., коли Україна стала суверенною, незалежною державою. Перед Збройними Силами постало завдання підготовки офіцерських кадрів нового типу й нового рівня. Починати треба було з реформи військової освіти. Цю роботу очолив генерал-майор (на той час — полковник) Юрій Прокоф'єв. Зокрема, було сформовано групу, очолену С. П. Пузьком, по розробці концепції підготовки офіцерів-фахівців з виховної роботи, а також дано пропозиції щодо гуманітаризації всієї системи підготовки кадрів. На громадських засадах, іноді навіть проти бажання своїх керівників, працювали в групі однодумці С. П. Пузька — полковники А. М. Зельницький, В. В. Рябіко, В. О. Чесноков, підполковник М. В. Жиленко.

Головне наше завдання полягало в тому, щоб правильно спрогнозувати, визначити зміст освіти у військовому гуманітарному вузі, її зв'язок з програмами цивільних навчальних закладів, а також забезпечити її відповідність вимогам часу.

Ініціатори реформи системи підготовки офіцерів—фахівців виховної роботи — виходили з того, що офіцерські кадри, які навчалися у Військово-політичній академії, готувалися для роботи з масами людей. Але така підготовка не відповідала завданням сьогодення, особливо в умовах будівництва Збройних Сил України, бо армію, як відомо, становить не суцільна маса безликих виконавців, а конкретні люди зі своїми недоліками та достоїнствами, радощами й бідами. Ось з цими людьми, а більш точно — з кожною людиною й повинен працювати офіцер-вихователь. Але цього замало. Ідея полягає в тому, щоб об'єднати науку і практику. Офіцер повинен вміти створити технології управління соціальними процесами, що дозволить вийти на єдині вимоги та оцінки, визначити конкретно — хто, на якому етапі і за що повинен відповідати.

В результаті тривалої й копіткої роботи було розроблено концепцію Інституту, яка пройшла неодноразову експертизу в управліннях і була підтримана Міністерством освіти. До складу організаційної групи ввійшли ентузіасти-новатори, серед них полковники А. М. Зельницький, П. С. Прибутько, Р. Р. Гедза, В. П. Джурін, капітан 1-го рангу А. Г. Моклученко та інші.

В процесі роботи доводилося долати різні перешкоди. Велика увага приділялася розробці кваліфікаційних характеристик випускників і на їх основі відпрацьовувалися навчальні програми, тематичні плани та документація.

Складність полягала у тому, що до відміни 6-ї статті Конституції СРСР у гуманітарній галузі все визначалося «політикою партії», а також у відсутності справжнього гуманного підходу до особистості. Гасло «Все в ім'я людини — все на благо людини» десятиліттями було лише гаслом, а для реальної людини не робилося майже нічого, в тому числі і для її гуманітарної підготовки. Суспільні науки були наповнені марксистсько-ленінськими догмами, відірваними від реалій життя. Військова освіта не давала правильного розуміння міжнародних відносин, основ світового права; світової культури, до того ж, вона була відірвана від української мови та літератури. Таким чином, зі всього великого кола гуманітарних наук військова освіта використовувала лише їх частину, значною мірою переключену, з недомовками та приховуванням історичної правди. Нам потрібно було включити у програми нашого Інституту гуманітарні науки і насамперед українську культуру, право, історію народу, держави та армії.

Проблему перебудови викладання філософії та економічної теорії можна було вирішити, переглянувши та замінивши програми. Для цього у нас були добре підготовлені кадри вчених з числа військовослужбовців. Що ж до фахівців з історії України та її Збройних Сил, психології, соціології, педагогіки, то серед військовослужбовців їх було обмаль, а вже про українську мову й літературу годі й казати. Було очевидно, що тут без тісної взаємодії з цивільними вузами не обійтись. Тому понад 80% викладацького складу нашого Інституту — цивільні. Це дозволило вирішити складні проблеми комплектування. Вже тепер в інституті працюють 4 академіки, 16 професорів і 60 кандидатів наук.

Таким чином, по добору викладацьких кадрів зроблено вже немало. Проте існує ще одна проблема — поки що у нас навчатимуться переважно колишні політпрацівники, які виховувалися на старих ідеологічних догмах. Тому особливе значення приділяється добору кадрів викладацького і керівного складу. Разом з тим необхідно завершити формування наукового центру гуманітарних проблем як одного з основних підрозділів Інституту, забезпечити його укомплектування науковцями вищої кваліфікації. Є чимало й інших проблем — ще не вирішено питання з розташуванням підрозділів, розміщенням майбутніх слухачів тощо.

Однак усі ці питання з часом буде вирішено. А 1-го вересня Інститут розпочав навчально-виховний процес, його особовий склад зробить усе, щоб Українська армія мала своїх висококваліфікованих офіцерів — фахівців з виховної роботи, які б гідно продовжили кращі історичні традиції українського війська.